

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
השרות הפסיכולוגי ייעוצי
אגף פסיכולוגיה

כ"ה אלול תשע"ט
25 ספטמבר 2019

לכבוד : פסיכולוגים מחוזיים ובכירים
מנהלי השירותים הפסיכולוגיים חינוכיים
מנהלת הפיתוח המקצועי והמדרשה והרכזות
ראשי מסלולים ותוכניות הכשרה
רכזים ארציים ומחוזיים
יו"רי וחברי הפורומים המקצועיים
יו"ר הועדה המקצועית לפסיכולוגיה חינוכית וחבריה
כלל הפסיכולוגים בשירותים הפסיכולוגיים חינוכיים

תעודת פסיכולוגיה חינוכית – גופוס השנה החצויה

אנו בפתחה של שנה חדשה שעתידה לעצב את זהותה של הפסיכולוגיה החינוכית ואת אופק ההשפעה שלה. שינויים רבים התרחשו בשנה החולפת שמזמינים אותנו לבחון מחדש את ליבת הפרופסיה, ואת הדרכים בהם ניתן לספק שירות פסיכולוגי חינוכי רלוונטי המקדם בריאות ורווחה נפשית.

אחד ממוקדי העבודה המרכזיים של אגף פסיכולוגיה בשנה האחרונה עסק בתיקון חוק החינוך המיוחד ורפורמת ההכלה והשתלבות במערכת החינוך. מהלך זה יושם כפילוט במחוז צפון החל מאמצע תשע"ט. בקיץ החלה במשרד החינוך למידה אינטנסיבית של המשמעויות של המהלך לצורך גיבוש שינויי מדיניות לקראת יישום בכל הארץ בתש"ף.

מדובר ברפורמה שביסודה תפיסה של הכלת ילדים במערכת החינוך בהתאם לצרכיהם. המושגים המרכזיים: שילוב והכלה אותם אנו נוטים לבטא יחדיו, מייצגים תפיסות שונות. בעוד שהשילוב מייצג את קבלת התלמיד אל המסגרת החינוכית, והציפייה שיתאים עצמו בעזרת סיוע למסגרת, הרי שמושג ההכלה מייצג את היכולת של המסגרת החינוכית להכיל כל תלמיד על כוחותיו וצרכיו האינדיבידואליים. נראה שהחלה של תפיסת הכלה היא יעד נשגב

המצריך תהליכי שינוי מורכבים שיישומם כרוך בשילוב של רכיבים רבים: שיח על תפיסות ועמדות בכל שדרת מערכת החינוך (מנהלים, מפקחים, מורים, גננות, צוותי מתי"א, יועצים ופסיכולוגים), הכשרה של צוותי חינוך וליווי הגננת והמורה כדי למלא תפקיד של מבוגר משמעותי בגדילתו של הילד ובלימודיו, מודלים של הקצאת משאבים המותאמים לתלמידים עם קשיים התפתחותיים שונים, חידוד ההמשגות כדוגמת, מי הם תלמידים זכאי חינוך מיוחד? גיבוש מנגנונים מערכתיים שיבטיחו אחריות וסמכות של מסגרות החינוך, גיבוש כלים להקצאת זכויות לוועדות שהוגדרו בחוק, קידום תהליכי עבודה רב מקצועית במסגרות תוך חידוד תפקידים, התמודדות מנהלי בתי הספר עם תקציב שקלי הניתן כבר לכל בתי הספר, גיבוש מענים מותאמים לגיל הרך ועוד.

ההתבוננות על השינויים במסגרות החינוך איננו שלם ללא התייחסות לשינוי במעמד ההורים לאור תיקון חוק החינוך המיוחד. תיקון החוק מגדיר את הזכות של הורים לקבוע את סוג הסיוע שהילד שלהם יקבל וסוג המסגרת בו ילמד, להוציא מצבים חריגים של בעיות התנהגות קשות. מדובר בשינוי מהותי מאד באחריות ובמנדט של ההורים, שמשפיע כמובן גם על יחסי הורים - בית ספר.

ביחס למהלך מורכב ארוך טווח זה, מתעוררות שאלות רבות בנוגע להשפעות והשלכות על תפקיד הפסיכולוג במסגרת החינוכית, תפקיד המנהל ותפקיד השפ"ח. דיון זה מתרחש במציאות של חסר גדול בפסיכולוגים ועומס רב על כתפי מנהל השפ"ח. מדובר עם כן בהזדמנות לקיים דיונים מעמיקים על עתידה של הפרופסיה, ודרכי ההפעלה שלה ברמת השפ"ח.

צומת המפגש הדחופה ביותר לקראת הרחבת היישום של הרפורמה לכל הארץ, הייתה הקושי הנובע מהסטת שעות עבודת פסיכולוגים מהמסגרות החינוכיות לעבודה בוועדות. לאור זאת, הוחלט על מענים משולבים. דיוק מדיניות המשרד בנוגע לתלמידים הזקוקים לדיון בוועדות זכאות ואפיון, בחינת המנגנונים בתוך בתי הספר לצד תקצוב עומסים של עבודת פסיכולוגים בוועדות. כניסה לרפורמה פירושה זכות וחובה לחדד את תפקידו של הפסיכולוג במסגרות החינוך ואת תפקיד השפ"ח. התכנית האסטרטגית שגיבש אגף פסיכולוגיה מהווה תשתית לכך. שליחותם הערכית – חברתית של השפ"חים לקדם תפיסה של הכלה, מתורגמת בפועל להקפדה על שילוב בין עבודה פרטנית ומערכתית, תוך הנחת דגש על ליווי המורים בשליחות שלהם.

על רקע של חסר, עומסי עבודה וריבוי תוכניות המתדפקות על דלת השפ"ח החליט אגף פסיכולוגיה להתחיל מהלך של גיבוש מתווה חדש לעבודת השירותים הפסיכולוגיים חינוכיים. מהלך זה יתבצע בתהליכים של שיתוף ציבור הפסיכולוגים, הארגונים היציגים של הפסיכולוגיה, וקריאה ללמידה מחוכמת השדה, בו גובשו כבר מודלים חדשניים להקצאת שירות פסיכולוגי חינוכי רלוונטי. השותף המרכזי למהלך זה הוא מרכז השלטון המקומי. גיבוש מתווה חדש נועד להתייחס למציאות החדשה תוך חידוד הליבה של הפרופסיה, הצגת עקרונות ומודלים להפעלה של שפ"ח הכולל את התוכניות כחלק בלתי נפרד מעבודת השפ"ח ומתייחס גם לאפשרות ההעסקה של גורמים מקצועיים נוספים. דיון זה יתייחס כמובן גם לדרישות ותהליכי ההתמחות.

שני מוקדים נוספים בעבודתנו :

הכשרת מדריכים - במהלך תש"ף תתקיימנה הכשרות למבחן הוודקוק ג'ונסון, שהותאם ע"י הראמ"ה (הרשות הארצית למחקר והערכה בחינוך) עבור האוכלוסיות בשפה העברית ובשפה הערבית, לאחר מהלך של ייצור ערכות נתחיל בהכשרות של מדריכים מכל המחוזות. קידום מכרז לתוכנת איסוף נתוני שפ"ח - המטרה היא שכל שפ"ח יאסוף נתונים המשקפים את עבודתו בהתאם להתוויה ארצית אחידה. באופן זה ניתן יהיה לשקף את עבודת השפ"ח ולגבש מדיניות ברמה המקומית, המחוזית והארצית.

יצוין שאנו שותפים יחד עם אגפים נוספים בשפ"י בחשיבה על מיומנויות בוגר מערכת החינוך במישור האישי והבין אישי (Social emotional learning). תחום זה זוכה לעדיפות מאד גבוהה בחשיבה על החינוך במאה ה- 21. אנו מצפים גם לדו"ח היוזמה למחקר בחינוך בתחום זה והמלצותיה לשפ"י.

מחוז צפון עתיד להיות מחוז חלוץ בהפעלה של מודל אגד שפ"חים, שיאפשר לפסיכולוגים בשפ"חים קטנים שכיום אינם מוכרים להתמחות, להתחיל התמחות. מודל זה מתקדם משמעותית בשיתוף עם הפסיכולוג הארצי והועדה המקצועית במשרד הבריאות.

בשדה ההכשרה הוחלט על פיתוח מנהלים בעבודתם באמצעות הכשרות למנהלים מכהנים. בשלב זה יוצאת לדרך סנונית ראשונה. אנו רואים חשיבות בקידום הפיתוח המקצועי בזירה זו, לנוכח מורכבות תפקידו של מנהל השפ"ח והשינוי שמסתמן לאורך השנים בהיבטים הניהוליים.

אנו מבקשות לברך את ציבור הפסיכולוגים הפעילים בגופים היציגים השונים: התנועה לפסיכולוגיה ציבורית, חטיבת הפסיכולוגים החינוכיים בהפ"י, חטיבת הפסיכולוגים במח"ר, ועד המנהלים וועד המתמחים. מדובר בפריחה של מעורבות ועשייה ציבורית של יחידים למען הכלל שמעידה על נקיטת עמדה ונכונות למאמץ לעצב את פני הפרופסיה. זהו מאמץ שמעורר גאווה רבה.

תודה מיוחדת שלוחה לפסיכולוגים המחוזיים חברות וחברי מטה אגף פסיכולוגיה על מנהיגותם ותרומתם הסגולית. ייצוג הפסיכולוגיה החינוכית בעת הזו במחוזות, וברמה הארצית על ידי חברי המטה בשותפות עם עמיתנו באגפים השונים, מקדם השפעה יקרת ערך של הפסיכולוגיה בפדגוגיה.

ברכת שנה טובה ומתוקה שלוחה למנהלת שפ"י גב' עינב לוק, ולמנהלות אגפי ויחידות שפ"י, שותפותינו לדרך. ברכות ותודות לרוית משתה מ"מ של נעמי מזכירת אגף פסיכולוגיה, ולכלל הצוות המנהלי של שפ"י בהובלה של טליה סטלמן אליאש.

כנפים עידית ברק

אל תספרו לי
שכדי לעוף
כל מה שצריך
זה זוג כנפים
אם רוצים לפרש כנף
יש לדאוג
שיהיו גם שמים.

שנה טובה לכם ולבני משפחותיכם,

אורנה קרשטיין
סגנית מנהלת אגף פסיכולוגיה
ממונה הכלה והשתלבות – שפ"י

ד"ר חוה פרידמן
מנהלת אגף פסיכולוגיה